“La documentació arqueològica permet una nova visió de la Segona Guerra Púnica”

Entrevista a Jaume Noguera (Universitat de Barcelona)

“La documentació arqueològica permet una nova visió de la Segona Guerra Púnica”

Jaume Noguera, professor de la Universitat de Barcelona i exinvestigador de l’ICAC (2008-2010), ha publicat ***La conquesta romana de Catalunya***. El llibre, de caràcter divulgatiu, ofereix una nova interpretació de la Segona Guerra Púnica, l’enfrontament entre romans i

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

cartaginesos per l'hegemonia mediterrània a finals del segle III aC.

Per què has escrit un llibre sobre un tema prou conegut?

Perquè des del punt de vista arqueològic, d'aquest tema, no n'hi ha cap! Fins ara les interpretacions de la Segona Guerra Púnica tan sols es basaven en les fonts escrites, és a dir, en els fets narrats per autors antics com Polibi i Titus Livi.

I tu t'has basat en fonts arqueològiques.

Sí, el llibre presenta molt material inèdit procedent de les nostres prospeccions d'aquests últims anys. Aquesta documentació arqueològica m'ha permès fer una nova lectura, tenir una visió nova d'aquesta guerra al nord de l'Ebre, és a dir, a l'actual Catalunya.

Això sí que és notícia!

Per primer cop s'incorporen fonts arqueològiques al discurs d'aquest episodi. Se sap que els romans arriben el 218 aC per documentació escrita i indicis com les monedes, de la mateixa manera que se sap que Tarragona la funden els Escipions però… Què se n'ha trobat?

Una guerra deixa rastres?

No gaires, perquè són tropes en moviment. Una batalla no deixa estructures: només objectes. La sorpresa per mi va ser saber que a Itàlia les guerres d'Anníbal, per exemple, no tenen cap projecte arqueològic de recerca. En el nostre cas, l'estudi dels campaments de

campanya, el problema de base és que no s'ha trobat res en context estratigràfic. Tot està remogut i llaurat!

Fletxa cartaginesa procedent de la Palma (Museu Comarcal del Montsià) i unça romanorepublicana (217-251 aC) procedent de les propeccions a la Palma.

Què heu trobat, però?

Monedes, tatxes de sandàlies (caligae), estaques de tendes (que són com les d'ara!), restes d'armament, fragments de vasos amb aplics… Hem trobat coses similars a les que trobaria un arqueòleg d'aquí a dos mil anys si prospectés bases militars nord-americanes al mig de desert de l'Afganistan.

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Com ha sigut escriure per a tots els públics, no per a arqueòlegs?

M'he divertit! El fet de no haver d'estar subjecte a la citació contínua, a tota aquesta retòrica erudita, i escriure en to narratiu, dóna una llibertat que et permet fer reflexions interessants.

L'escriptura com a mètode de coneixement!

Sí, puc dir que la mateixa redacció m'ha obert noves prespectives de recerca. Per exemple, el debat Cissis-Tàrraco. Per mi fins ara eren el mateix, creia que a Tarragona hi havia hagut els cartaginesos. Però fent el llibre, rellegint els autors citats i disposant de la informació arqueològica, ara penso que no, que Cissis o Kissa era molt a l'interior de Catalunya. He canviat d'opinió escrivint el llibre!

Recollida de material arqueològic (esquerra) durant la prospecció sistemàtica en el

campament del Camí del Castellet de Banyoles (Tivissa, Ribera d'Ebre). A la dreta, treballs de prospecció geofísica al mateix indret.

Parla'ns dels cartaginesos a casa nostra.

A Catalunya els cartaginesos no s'hi estan ni un any. També fan assentaments militars. Com es poden descobrir? Als jaciments sols trobes material ibèric (monedes). En aquest sentit, és interessant que al campament de la Palma (l'Aldea, Baix Ebre), un dels més antics de la península i del món romà, es troben els mateixos percentatges de monedes que en el conjunt monetari d'Empúries, que aleshores també era un campanyent romà: 30% d'hispanocartagineses (el botí dels romans!), 30% de romana republicana i la resta, de procedències diverses.

Com es pot estudiar la presència cartaginesa, si va ser tan breu?

Ah, ¿i com es poden documentar les rutes i els establiments cartaginesos? Creiem que penetren per l'Ebre i el Segre cap al Pirineu, on s'ha trobat moneda cartaginesa poc rodada, senyal que no va circular gaire (parlem de monedes de bronze). Hi estic treballant. És part de la meva recerca actual.

El teu llibre va acompanyat d'il·lustracions de Francesc Riart.

És tot un expert! Té un coneixement profund, per exemple, dels abillaments. En els dibuixos dinàmics hem col·laborat estretament; reflexecteixen un treball veritablement conjunt, i n'estic content. Aprofito l'ocasió per fer un mea culpa: hi ha un error en el dibuix de les pàgines 28-29. Hi surt una muralla de mitjans de segle II aC i hauria de ser anterior, dels segles IV-III aC!

Hi ha pendent la monografia de les intervencions arqueològiques que has fet a l'Ebre. Quan sortirà?

Haig de fer autocrítica: he fet aquest llibre de divulgació sense haver fet abans la monografia científica! Enguany farem la darrera campanya de prospecció al campament de la Palma, de manera que en un termini d'un parell d'anys hauria d'aparèixer.

Entrevista i fotos de l'entrevistat de Carme Badia i Puig

Octubre del 2011

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)

Contingut extret de la web de l'ICAC (www.icac.cat)